

АНАЛИЗА ФИНАНСИЈСКОГ РЕЗУЛТАТА

При анализи финансијског резултата (анализа приносног положаја) врши се временско и просторно поређење. Временско поређење приказује развој, напредовање предузећа у остваривању финансијског резултата. Просторно поређење је важно ради оцене како предузеће стоји у односи на конкуренцију.

У нашем примеру, временско поређење подразумева упоређивање остварених резултата предузећа у две посматране године. Што се просторног поређења тиче, посматрамо где је наше предузеће, А.Д. „Војводина“ у односу на конкуренцију Д.О.О. „Аграр“ (дате билансне шеме).

1. АНАЛИЗА СТРУКТУРЕ И РАСПОРЕДА УКУПНОГ ПРИХОДА

Структура укупног прихода

Типично предузеће треба да има доминантан удео пословних прихода (преко 90%) у укупном приходу. Разлог томе је што је предузећу основна делатност да производи или да пружа услуге и стога приходи од продаје производа, робе и услуга морају доминирати у укупном приходу. У нашем примеру, пословни приходи предузећа „Војводина“ чине 89,8% укупног прихода у текућој години. Код предузећа „Аграр“ удео пословних прихода у укупном био је знатно већи 95,0% (таб. 1).

Типично предузеће треба да има релативно мали удео прихода финансирања у укупном приходу због тога што предузеће није основано ради прикупљања и пласмана капитала и новца, већ је то делатност банака. У нашем примеру, удео финансијских прихода био је 3,5% у текућој години и знатно је већи од конкуренције (1,9%). Иначе, код конкуренције су се финансијски приходи знатно смањили у текућој у односу на претходну годину за 8,4%.

Удео осталих и ванредних прихода у укупном приходу код типичног предузећа треба да је миноран (мањи од 1%). Ово зато што највећи део осталих прихода потиче од неуредног пословања (приходи од вишкова, добици од продаје материјала, итд). У нашем примеру, удео осталих и ванредних прихода у текућој години био је изнад уобичајеног за типично предузеће (6,7%). Супротно томе, код конкуренције, удео осталих и ванредних прихода био је на знатно нижем нивоу (3,1%), међутим и даље изнад просека за типично предузеће.

Табела 1. Структура и распоред укупног прихода

(у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	П О З И Ц И Ј А	АОП	ПРЕДУЗЕЋЕ "АГРАР"					ПРЕДУЗЕЋЕ "ВОЈВОДИНА"				
			претходна		текућа		ИН- ДЕКС	претходна		текућа		ИН- ДЕКС
			РСД	%	РСД	%		РСД	%	РСД	%	
60 до 65	1. Пословни приходи	1001	163.291	92,6	161.593	95,0	99,0	94.212	89,8	104.680	89,8	111,1
66	2. Финансијски приходи	1032	3.620	2,1	3.314	1,9	91,6	3.690	3,5	4.100	3,5	111,1
67 до 69	3. Остали и ванредни приходи	1050/52/56	9.437	5,4	5.234	3,1	55,5	7.002	6,7	7.780	6,7	111,1
	I. УКУПНИ ПРИХОДИ (1 до 3)		176.347	100,0	170.141	100,0	96,5	104.904	100,0	116.560	100,0	111,1
50 до 55	4. Пословни расходи	1018	155.719	88,3	148.128	87,1	95,1	88.821	84,7	98.690	84,7	111,1
56	5. Финансијски расходи	1040	10.146	5,8	8.619	5,1	84,9	3.618	3,4	4.020	3,4	111,1
57 до 59	6. Остали и ванредни расходи	1051/53/57	14.090	8,0	10.211	6,0	72,5	10.710	10,2	11.900	10,2	111,1
	II. УКУПНИ РАСХОДИ (4 до 6)		179.955	102,0	166.958	98,1	92,8	103.149	98,3	114.610	98,3	111,1
	7. Добит (губитак) пре опорезивања (I-II)		-3.608	-2,0	3.184	1,9	-	1.755	1,7	1.950	1,7	111,1
	8. Порез на добитак		304	0,2	506	0,3	166,6	630	0,6	700	0,6	111,1
	9. Нето добит (губитак) (7 - 8)		-3.912	-2,2	2.678	1,6	-	1.125	1,1	1.250	1,1	111,1

Структура распореда укупног прихода

Структура распореда укупног прихода показује оптерећење укупног прихода појединим врстама расхода. Пословни расходи, наравно, највише терете укупан приход – код посматраног предузећа то је 84,7% у текућој години, а код конкуренције 87,1% (таб. 1).

Оптерећење укупног прихода расходима финансирања не би требало да пређе једноцифрен проценат. Расходи финансирања терете укупан приход код посматраног предузећа 3,4% у текућој години, а код конкуренције 5,1%. Треба нагласити да су се финансијски расходи значајно смањили у текућој у односу на претходну годину код предузећа „Аграр“, за чак 15,1%.

Остали и ванредни расходи код типичног предузећа терете укупан приход са мање од 1%. У нашем примеру, остали и ванредни расходи терете укупан приход са 10,2% у текућој години. Код конкуренције, овај проценат је нешто нижи (6,0%), али и даље далеко изнад границе просечног предузећа. Треба тежити да се овај проценат смањи, јер остали расходи најчешће настају кроз мањкове, отписана потраживања, лошу бригу о кредитном бонитету дужника.

Оптерећење укупног прихода укупним расходима у суштини показује колико је укупног прихода употребљено за покриће укупних расхода. Код предузећа које остварује губитак, оптерећење укупног прихода укупним расходима биће изнад 100% за износ губитка. Укупни расходи терете укупан приход и код посматраног предузећа са 98,3%, а код конкуренције са 98,1% у текућој години. У претходној години оптерећење укупног прихода укупним расходима код конкуренције било је 102,0%, односно било је веће од 100% за износ губитка (2,0%).

2. АНАЛИЗА СТРУКТУРЕ И РАСПОРЕДА ПОСЛОВНОГ ПРИХОДА

Пословни приход је доминантна компонента укупног прихода, а пословни расходи су, такође, доминантна компонента укупних расхода. Због тога, изводи се посебна анализа структуре и распореда пословног прихода на основу подбиланса пословних прихода и расхода у оквиру биланса успеха.

Структура пословног прихода

Пословни приход чини приход од продаје увећан за повећање вредности залиха учинака и умањен за смањење вредности залиха учинака¹. Пословни приходи обухватају и приходе од донација, субвенција, и сл. (таб. 2).

---

¹ Према новој билансној шеми (од 2014. године), корекција залиха се врши на расходној страни, где смањење залиха увећава пословне расходе, а повећање залиха их смањује. За потребе извођења наставе, ми ћемо се ипак држати претходне формуле са корекцијом на приходној страни, из разлога једноставности и разумљивости за студенте.

Табела 2. Структура и распоред пословног прихода

(у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	ПРЕДУЗЕЋЕ "АГРАР"					ПРЕДУЗЕЋЕ "ВОЈВОДИНА"				
			претходна		текућа		ИН- ДЕКС	претходна		текућа		ИН- ДЕКС
			РСД	%	РСД	%		РСД	%	РСД	%	
60 и 61	1. Приходи од продаје	1002+1009	148.152	90,7	149.443	92,5	100,9	87.417	92,8	97.130	92,8	111,1
62	2. Приходи од активирања учинака	1015а	3.919	2,4	4.008	2,5	102,3	3.150	3,3	3.500	3,3	111,1
63	3. Промена вредности залиха учинака	1015б- 1015в	2.065	1,3	-518	-0,3	-	-405	-0,4	-450	-0,4	111,1
64	4. Приходи од премија, субвенција, дотација, донација и сл.	1016	4.681	2,9	7.110	4,4	151,9	4.050	4,3	4.500	4,3	111,1
65	5. Други пословни приходи	1017	4.474	2,7	1.550	1,0	34,6	0	0,0	0	0,0	-
	I. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (1 до 5)	1001	163.291	100,0	161.593	100,0	99,0	94.212	100,0	104.680	100,0	111,1
50	6. Набавна вредност продате робе	1019	1.166	0,7	1.545	1,0	132,5	945	1,0	1.050	1,0	111,1
51	7. Трошкови материјала	1023+1024	119.080	72,9	108.525	67,2	91,1	73.980	78,5	82.200	78,5	111,1
52	8. Трошкови зарада	1025	16.500	10,1	13.307	8,2	80,6	7.380	7,8	8.200	7,8	111,1
53	9. Трошкови производних услуга	1026	3.905	2,4	10.802	6,7	276,6	0	0,0	0	0,0	-
54	10. Трошкови амортизације и резервисања	1027+1028	14.142	8,7	10.439	6,5	73,8	5.940	6,3	6.600	6,3	111,1
55	11. Нематеријални трошкови	1029	925	0,6	3.510	2,2	379,3	576	0,6	640	0,6	111,1
	II. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (6 до 11)	1018	155.719	95,4	148.128	91,7	95,1	88.821	94,3	98.690	94,3	111,1
	12. Пословни резултат (I - II)		7.572	4,6	13.465	8,3	177,8	5.391	5,7	5.990	5,7	111,1

У нашем примеру, у стурктури пословног прихода, доминирају приходи од продаје са 92,8% у текућој години. Код конкуренције, овај удео је незнатно мањи (92,5%). У структури пословног прихода треба да доминирају приходи од продаје јер то је заправо приход који преобраћа залихе производа, робе и услуга у готовину без које предузеће не може да плаћа обавезе а због тога не може ни да опстане.

Структура распореда пословног прихода

Структура распореда пословног прихода у ствари показује оптерећење пословног прихода појединим врстама расхода. Код типичног предузећа највеће оптерећење пословног прихода чине варијабилни материјални расходи који обухватају: трошкове материјала, производних услуга, набавну вредност продате робе. Варијабилни материјални расходи терете пословни приход посматраног предузећа са 79,5%, а код конкуренције то оптерећење је на нешто нижем нивоу 74,9% у текућој години (*таб. 2*).

Оптерећење пословног прихода бруто платама условљено је висином бруто плата али и продуктивношћу. Бруто плате оптерећују пословни приход посматраног предузећа са 7,8% текуће године, а код конкуренције то оптерећење је нешто веће (8,2%).

Оптерећење пословног прихода амортизацијом и трошковима резервисања условљено је пре свега висином набавне вредности свих основних средстава, методом обрачуна амортизације као и висином резервисања за покриће горенаведених будућих трошкова. Оптерећење пословног прихода трошковима амортизације и резервисања код посматраног предузећа је 6,3%, а код конкуренције нешто више (6,5%) у текућој години.

Пословни расходи терете пословни приход код посматраног предузећа 94,3%, а код конкуренције то оптерећење је нешто мање, 91,7% у текућој пословној години.

Глобални паритет продајних и набавних цена

У овом случају када је оптерећење пословног прихода варијабилним материјалним расходима веће у посматраном предузећу у односу на конкуренцију, то може бити проузроковано: већим физичким утрошцима материјала и производних услуга по учинку код предузећа него код конкуренције. Такође, веће оптерећење варијабилним материјалним расходима може бити резултат лошије структуре производње учинака и лошијег глобалног паритета продајних и набавних цена код предузећа него код конкуренције (*таб. 3*).

Табела 3. Глобални паритет продајних и набавних цена

(у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	ПРЕДУЗЕЋЕ "АГРАР"			ПРЕДУЗЕЋЕ "ВОЈВОДИНА"		
			претходна	текућа	ИН-ДЕКС	претходна	текућа	ИН-ДЕКС
50 до 55	1. Пословни расходи	1018	155.719	148.128	95,1	88.821	98.690	111,1
50	2. Набавна вредност продате робе	1019	1.166	1.545	132,5	945	1.050	111,1
	3. Пословни расходи без набавне вредности продате робе (1-2)		154.553	146.583	94,8	87.876	97.640	111,1
631	4. Смањење вредности залиха учинака	1015в	0	518	-	405	450	111,1
630	5. Повећање вредности залиха учинака	1015б	2.065	0	0,0	0	0	-
	6. Трошкови продатих производа и услуга (3+4-5)		152.488	147.101	96,5	88.281	98.090	111,1
	7. Коефицијент (6/3)		0,987	1,004	101,7	1,005	1,005	100,0
51 и 53	8. Трошкови материјала и производних услуга	1023/24/26	122.985	119.327	97,0	73.980	82.200	111,1
	9. Кориговани трошкови материјала и производних услуга (7x8)		121.342	119.749	98,7	74.321	82.579	111,1
	10. Кориговани трошкови материјала и произв. услуга и НВ продате робе (2+9)		122.509	121.294	99,0	75.266	83.629	111,1
60 и 61	11. Приходи од продаје	1002+1009	148.152	149.443	100,9	87.417	97.130	111,1
	12. Глобални паритет цена (11/10)		1,209	1,232	101,9	1,161	1,161	100,0

Глобални паритет продајних и набавних цена код посматраног предузећа је 1,161, а код конкуренције нешто већи, 1,232 у текућој години (*таб. 3*). Наведени подаци показују да предузеће има нешто лошији глобални паритет продајних и набавних цена него конкуренција па отуда код њега и незнатно веће оптерећење пословног прихода варијабилним материјалним расходима у обе посматране године.

3. АНАЛИЗА СТРУКТУРЕ ФИНАНСИЈСКОГ РЕЗУЛТАТА

Овом анализом утврђује се из ког извора, тачније из којих прихода, потиче финансијски резултат. То практично значи да се укупан бруто финансијски резултат у форми бруто добитка или губитка, исказан у табеларном прегледу структуре распореда укупног прихода у претходном делу, разлаже по групама прихода из којих он потиче (финансијски резултат из пословних прихода, финансијски резултат из финансирања и финансијски резултат из осталих и ванредних прихода).

Посматрано предузеће, а и конкуренција су у текућој години остварили позитиван бруто финансијски резултат. Када се посматра по сегментима, предузеће је остварило позитиван резултат из пословних прихода и финансирања, а негативан из осталих и ванредних прихода. Са друге стране, конкуренција је остварила позитиван резултат из пословних прихода, а негативан из финансирања и осталих и ванредних прихода. Позитиван финансијски резултат из редовног пословања у односу на бруто добитак код предузећа износи 311,3%, а код конкуренције 256,3% у текућој години (*таб. 4*). Код конкуренције, финансијски резултат из редовног пословања, као најважнији резултат за оцену успешности биланса, значајно је порастао у односу на претходну годину (за 680,6%). Резултат из осталих и ванредних прихода је изразито високо негативан и код предузећа (-211,3% у односу на бруто добитак) и код конкуренције (-156,3%), што битно умањује позитиван финансијски резултат из редовног пословања у текућој години. Ипак, с обзиром на привременост осталих и ванредних прихода и расхода, постоји висок степен вероватноће да се то неће понављати у наредним годинама, што ће довести до повећања бруто добитка.

Табела 4. Структура финансијског резултата

(у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	П О З И Ц И Ј А	АОП	ПРЕДУЗЕЋЕ "АГРАР"					ПРЕДУЗЕЋЕ "ВОЈВОДИНА"				
			претходна		текућа		ИН- ДЕКС	претходна		текућа		ИН- ДЕКС
			РСД	%	РСД	%		РСД	%	РСД	%	
60 до 65	1. Пословни приходи	1001	163.291		161.593		99,0	94.212		104.680		111,1
66	2. Финансијски приходи	1032	3.620		3.314		91,6	3.690		4.100		111,1
67 до 69	3. Остали и ванредни приходи	1050/52/56	9.437		5.234		55,5	7.002		7.780		111,1
	I. УКУПНИ ПРИХОДИ (1 до 3)		176.347		170.141		96,5	104.904		116.560		111,1
50 до 55	4. Пословни расходи	1018	155.719		148.128		95,1	88.821		98.690		111,1
56	5. Финансијски расходи	1040	10.146		8.619		84,9	3.618		4.020		111,1
57 до 59	6. Остали и ванредни расходи	1051/53/57	14.090		10.211		72,5	10.710		11.900		111,1
	II. УКУПНИ РАСХОДИ (4 до 6)		179.955		166.958		92,8	103.149		114.610		111,1
	7. Резултат из пословних прихода (1 - 4)		7.572	-209,8	13.465	422,9	177,8	5.391	307,2	5.990	307,2	111,1
	8. Резултат из односа финансирања (2 - 5)		-6.526	180,9	-5.304	-166,6	81,3	72	4,1	80	4,1	111,1
	9. Резултат из редовног пословања (7 + 8)		1.045	-29,0	8.160	256,3	780,6	5.463	311,3	6.070	311,3	111,1
	10. Резултат из осталих и ванредних прихода (3 - 6)		-4.654	129,0	-4.977	-156,3	106,9	-3.708	-211,3	-4.120	-211,3	111,1
	11. Добит (губитак) пре опорезивања (9 + 10)		-3.608	100,0	3.184	100,0	-	1.755	100,0	1.950	100,0	111,1

4. АНАЛИЗА РЕНТАБИЛНОСТИ

Индикатор рентабилности показује степен способности датог улагања да одбаци неки принос од своје употребе. Разликујемо рентабилност укупног и рентабилност сопственог капитала. Рентабилност укупног капитала се јавља у виду бруто приноса и у виду нето приноса на укупан капитал. Ми ћемо радити анализу рентабилности по нето приносу који представља збир нето добити и расхода финансирања, у којима доминирају расходи камата.

Стопа рентабилности укупног капитала, код посматраног предузећа „Војводина“ била је 2,68% у текућој години, што значи да предузеће остварује 2,68 динара нето приноса на 100 динара укупно уложеног капитала. Са друге стране, конкуренција остварује стопу рентабилности укупног капитала 4,99%.

Стопа рентабилности сопственог капитала предузећа у текућој години знатно је нижа (1,15%), што говори о ниској зарађивачкој моћи капитала. Код конкуренције, ова стопа је нешто виша (2,08%). Међутим, приметна је негативна стопа рентабилности сопственог капитала код конкуренције у претходној години (-3,08%), што значи да ово предузеће умањује сопствени капитал по стопи од 3,08%.

Табела 5. Анализа рентабилности – по нето приносу*

(у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	ПРЕДУЗЕЋЕ "АГРАР"			ПРЕДУЗЕЋЕ "ВОЈВОДИНА"		
			претходна	текућа	ИН-ДЕКС	претходна	текућа	ИН-ДЕКС
	1. Нето добитак (губитак)	1064 (1065)	-3.912	2.678	-	1.125	1.250	111,1
56	2. Расходи финансирања	1040	10.146	8.619	84,9	3.618	4.020	111,1
	3. Нето принос на укупан капитал (1+2)		6.234	11.297	-	4.743	5.270	111,1
	4. Просечна укупна средства		219.209	226.594	103,4	177.071	196.745	111,1
	5. Просечан сопствени капитал		126.972	128.908	101,5	104.568	108.747	104,0
	6. Рентабилност укупног капитала (средстава) (3/4x100)		2,84	4,99	175,3	2,68	2,68	100,0
	7. Рентабилност сопственог капитала (1/5x100)		-3,08	2,08	-	1,08	1,15	106,8
	8. Просечне дугорочне обавезе		32.023	32.119	100,3	27.411	30.457	111,1
	9. Просечан инвестирани капитал (5+8)		158.995	161.027	101,3	131.980	139.204	105,5
	10. Рентабилност инвестираног капитала (3/9x100)		3,92	7,02	178,9	3,59	3,79	105,3
	11. Укупан приход		176.347	170.141	96,5	104.904	116.560	111,1
	12. Коефицијент обрта (11/4)		0,804	0,751	93,3	0,59	0,59	100,0
	13. Стопа финансијског резултата (3/11x100)		3,54	6,64	187,8	4,52	4,52	100,0
	14. Рентабилност укупног капитала (средстава) (12x13)		2,84	4,99	175,3	2,68	2,68	100,0

* На писменом, код анализе рентабилности, рентабилност укупног и сопственог капитала обрачунава се само на први начин (првих седам ставки). Други начин, преко коефицијента обрта и стопе финансијског резултата (затамњене ставке), служи као приказ студентима.